

Op Pad met ...

Rob Wolfs in uiterwaardenpark Meinerswijk

CV Rob Wolfs

1975 - 1981 studie Nederlands/Algemene
Literatuurwetenschap
1990 - 1992 vrijwilliger Stichting Lange-
Afstand-Wandelpaden
1993 - 2010 zelfstandig professioneel route-
maker
2004 - 2009 oprichter en medewerker
Routewerk
2010 - heden routemaker Trage Tochten
([www.wandelzoekpagina.nl/
trage-tochten](http://www.wandelzoekpagina.nl/trage-tochten))

Wandelen ontsluit het landschap

Rob Wolfs is maker van wandelroutes, promenoog noemt hij zichzelf gekscherend: wandeldeskundige. Trage Tochten over ongebaande paden, zo noemt hij zijn routes. Niet omdat je er slechts langzaam en met moeite kunt lopen, maar omdat zijn routes zo veel mogelijk exclusief toegankelijk zijn voor wandelaars. Het liefst struint Wolfs door landschappen met variatie, zoals het coulissenlandschap. Wandelen heeft een belangrijk stempel gedrukt op het Nederlandse landschap. Met ons wandelt Wolfs in Meinerswijk, het uiterwaardenpark bij Arnhem.

Waarom Meinerswijk?

Dit is een bijzonder natuurgebied, zo midden in de stad Arnhem en op loopafstand van het station. Het gebied is goed ontsloten. Speciaal voor wandelaars is er een brug over de nevengeul gemaakt, waardoor je door het oude uiterwaardenlandschap kunt struinen. In kort bestek kom je heel veel tegen: een combinatie van oude en nieuwe natte natuur, wilde beesten, ruige paadjes en relictten uit verschillende cultuurhistorische periodes: de Romeinse tijd, de Tweede Wereldoorlog, de tijd van de steenfabrieken en de Rijn als vlechten- de rivier. Op het noordelijkste puntje heb je uitzicht op de stad, de Veluwezoom, de stuwwal, de ruige natuur van de uiterwaarden, de plassen, de paarden.

Meinerswijk is ruimtelijk opgedeeld in recreatie- en natuurgebied. Er is gekozen voor verschillende vormen van natuur: natuur waar je wel in mag en natuur waar je verre van moet blijven. Ik ben het daar niet mee eens. Ik realiseer me natuurlijk wel dat sommige stukjes natuur beschermd moeten worden en dat het niet zo handig is als daar mensen komen. Maar ik heb wel mijn twijfels of die bescherming voor natuurorganisaties de echte reden is om gebiedjes afsluiten.

Afgelopen weekend heb ik bijvoorbeeld een route gemaakt in Doesburg. Daar heb je de lage linie en de hoge linie, restanten uit de Spaanse oorlog. Hele mooie wallen. Langs de lage linie ligt een wandelpad. De

Kudde paarden bij krib in de Nederrijn, Meinerswijk.

hoge linie is eigenlijk mooier, maar die is niet toegankelijk. Ik heb een berichtje op Twitter gezet: Staatsbosbeheer, waarom mogen wandelaars daar niet komen? Hun reactie: vanwege twee zeldzame plantjes. Er kwamen allemaal reacties, zoals 'er zal wel een fluwelen subsidierandje aan zitten'. Dat speelt wel een rol, natuurbeheerders waren soms mensen omdat ze subsidie krijgen. Ik vind dat mensen in een vol land als Nederland de kans moeten krijgen om van hun omgeving te genieten. Er moeten echt wel hele sterke redenen zijn om een gebied dicht te gooien.

Hoe ben je promenoloog geworden?

Als vrijwilliger bij Stichting Lange-Afstand-Wandelpaden begon ik me te interesseren voor het maken van routes. Bij de Stichting LAW waren ze toen bezig met het maken van lange-afstandspaden, routes van meer dan 200 km. Ik vond het juist leuk om de krenten uit de pap te halen, om de mooiste en leukste paden aan elkaar te rijgen tot routes: dagwandelingen gebaseerd op de mooiste stukjes. In mijn werk als routemaker maakte ik altijd routes in opdracht van anderen en moest ik altijd rekening houden met de

Schanskorven markeren relictten van Romeins fort in Meinerswijk.

Wetlandbiotoop met kijkhut, Meinerswijk.

criteria van de opdrachtgever. Bij de gids voor het Waterliniep pad bijvoorbeeld was dat thema leidend, dan kun je minder rekening houden met de kwaliteit van de route. Toen ik zeven jaar geleden weer begon wilde ik alleen nog maar routes maken die kwaliteit hebben. Dat was dan ook het uitgangspunt bij de trage tochten die ik de afgelopen tijd heb gemaakt.

Waar in zit voor jou die kwaliteit?

Een wandelroute met kwaliteit is voor mij een route die zo veel mogelijk over onverharde paden gaat. Minimaal 70%, is mijn

criterium. Onverhard betekent natuurlijk 'niet geasfalteerd', maar ik bedoel het niet zo letterlijk: het is voor mij meer een metafoor voor exclusiviteit. Het gaat om de beleving van het landschap. Je wilt als wandelaar niet van de sokken gereden worden door fietsers, auto's, brommers of skaters. Een kerkepad aan de rand van Oosterbeek bijvoorbeeld is feitelijk verhard, maar valt voor mij ook in de categorie onverhard.

Ook variatie in het landschap is belangrijk voor kwaliteit. Als ik een route door het bos ontwikkel, wil ik niet eindeloos tussen bomen wandelen. Ik zoek dan ook een heideveld, een beekdalletje, graslanden, randen. Ik ben altijd op zoek naar de verbinding tussen de traditionele natuurgebieden en het boerenland. Die randen zijn denk ik mijn keurmerk: als ik een route ontwerp, dan gaat mijn hand op de kaart vanzelf naar de randen, naar de open plekken, naar de afwisseling. Een van de leukste dingen van de Veluwezoom vind ik dan ook de variatie als je de stuwwal afkomt en de uiterwaarden in gaat, de rand van land en water, van heuvel en dal.

Het kleinschalige landschap is dus jouw habitat. Dat gaat wel veranderen. Dat moet je pijn doen. Ken je landschapspijn?

Nee. Wel melancholie: verlangen naar het verleden. Er verdwijnt nog steeds veel, maar er is ook nog zo veel moois. Wandelers zijn een soort romantici, altijd op zoek naar de mooiste plekjes. In de ou-

derwetse zin, je wilt terug naar het 19e-eeuwse landschap. De grootschalige structuren kan ik niet waarderen. Dat is eigenlijk wel raar, maar het is niet anders. Ik ben echter ook een persoon die bestaat uit etages. Ik hou van natuurwandelingen, maar ook van stadswandelingen. Ik ben ook erg gefascineerd door de kolossen van forten en bunkers in het strategisch landschap, waar het Waterliniep pad doorheen loopt.

Voor veel filosofen was wandelen noodzakelijk om te kunnen denken. Loop jij te filosoferen tijdens het wandelen?

Filosoferen klinkt zo pretentieuus. Ik zou het eerder mijmeren noemen. Ik begrijp wel heel goed wat die filosofen bedoelen: al lopend kom je in een cadans, waarbij je gedachten geordend en gestimuleerd worden. Ik heb me weleens voorgenomen om een opnameapparaatje mee te nemen en tijdens een wandeling alleen alles wat ik denk te benoemen. Er gaat waanzinnig veel door je heen en je vergeet dat ook allemaal weer. Ik vind schrijven heel leuk, ik heb jarenlang literair-filosofische pretenties gehad. Maar mijn makke is dat ik ook een brok onrust ben; ik kom er niet toe om de verhalen op papier te zetten die ik zou willen schrijven over het landschap. De laatste jaren schrijf ik vooral korte, bondige stukjes achtergrondinformatie bij de wandelingen.

Rob Wolfs bij uitzichtpunt over de nevengeul van de Nederrijn.

Ik vind je beschrijvingen van de cultuurhistorie een beetje braaf. Je kunt landschappen toch op verschillende manieren lezen?

Dat is misschien wel waar. Ik ben toch vooral bezig geweest met praktische dingen, het vertalen van de creativiteit van de route in een praktische brochure. Ik ben daar goed in, juist misschien omdat ik taalgevoelig ben. Het heeft weinig intellectuele uitdaging, maar ik doe er andere mensen een plezier mee. Ik doe wel mijn best om niet alleen de geijkte verhalen te vertellen. Jaren geleden belandde ik bijvoorbeeld in de provinciale bibliotheek in Zwolle, omdat ik een stukje moest schrijven over het Marskramerpad in de omge-

ving van Holten. Op die route kom je langs de Motieweg. Hoe die naam er is gekomen vond ik in een historisch tijdschrift uit die regio: de raad moest stemmen over die weg, ze kwamen er niet uit en zo werd het de Motieweg.

Zolang ik dit werk doe is er overigens een 'strijd' tussen mensen die vinden dat een wandelgids veel achtergrondinformatie moet geven en mensen die dat niet fijn vinden en die gewoon willen wandelen. *Kan het wandelen ook iets betekenen voor het landschap?*

Wandelen heeft een belangrijk stempel gedrukt op het Nederlandse landschap: het hele patroon van wegen en paden is

eeuwen terug bepaald doordat mensen er te voet doorheen gingen. De kerkepaden bijvoorbeeld verraden het feit dat mensen vroeger alleen maar te voet gingen. Dat was natuurlijk wel vooral lopen, dus doelgericht. Er is een groot verschil tussen wandelen en lopen: wandelen is recreatief, lopen is nuttig. Wandelen, het lopen om het lopen, is iets van de 19^e en 20^e eeuw. Wandelen ontsluit het landschap. Door wandelen is het boerenland de afgelopen decennia ontsloten. Boeren hebben subsidies gekregen om delen van hun land open te stellen, daardoor is het boerenland beleefbaarder geworden. Het voordeel van wandelen is dat je het landschap optimaal in je opneemt, met oog voor details. Ik vind wandelen echt de menselijke maat der dingen. Te voet wordt het landschap toegankelijk gemaakt.

Hebben ecologen een ander beeld van het landschap dan wandelaars? Sommige ecologen noemen het boerenland een groene woestijn.

Ik ervaar het absoluut niet zo. Ik erger me soms groen en geel aan dit soort opmerkingen van wetenschappers. Die mensen moeten uit hun ivoren toren komen en meer gaan fietsen en wandelen, om te ervaren dat het allemaal niet zo erg is. Natuurlijk gebeuren er wel rampzalige dingen. Er zijn delen van de Achterhoek, Groningen, Friesland en Brabant die poeplelijk zijn. Daar kom ik ook niet graag. Maar aan de andere kant is er zoveel moois en

ontstaan nieuwe mooie dingen. Over nieuwe natuur kun je negatief zijn, sommige mensen vinden dat daardoor de oude cultuurlandschappen verdwijnen. Maar als je ziet wat er de afgelopen jaren in de uiterwaarden aan nieuwe natte natuur ontwikkeld is, ik vind dat waanzinnig positief. Daar hebben ook wandelaars profijt van. Vroeger kon je nergens komen, tegenwoordig kun je langs de Waal en de Maas eindeloos wandelen.

De waardering van het landschap is historisch bepaald en verandert ook. In een bepaalde periode word je opgevoed met het beeld dat oude molens in het landschap mooi zijn, en dan ervaar je dat ook zo en vind je nieuwe windmolens lelijk. Ik denk dat mensen honderd jaar later juist die nieuwe molens mooi zullen vinden. De meeste mensen van mijn generatie vinden maisvelden saaie velden. En toch, soms loop ik in zo'n boerenlandschap en dan vind ik zo'n maisveld best mooi...

Er zijn ongetwijfeld veel meer paden dan routes.

Dat klopt. Zeker in traditionele natuurgebieden zijn veel meer paden dan routes. Omdat ik op zoek ben naar ongebaande paden, is het voor mij leuk om juist in die landschappen routes te maken. In het westen van het land, in Noord- en Zuid-Holland, zijn veel minder paden en loop je meer kans dat je samenloopt met bestaande routes. Daar is het dus lastiger om origineel te zijn.

Omdat wij op zoek zijn naar routes die voor minimaal 70% onverhard zijn, leggen wij al een eigen accent. En zelfs in het westen lukt dat redelijk goed. In het kustgebied zijn ook weer veel paden. In Groningen en Friesland heb je hele fraaie landschappen met relatief weinig onverharde paden. De onverharde paden die er waren zijn inmiddels 'gefietspadiiseerd', zoals we dat in de jaren negentig noemden. Dat gebeurt nog steeds. Waterschappen leggen ook nu nog fietspaden aan op prachtige dijken waar vroeger alleen onverharde paden waren.

Wat is het mooiste landschap van Nederland?

Het coulissenlandschap. Die afwisseling van akkers, weilanden, bomen, houtwallen, bosjes, beekjes, boerderijen, de doorzichten, de variatie. Tegelijk realiseer ik me ook dat dat melancholie is naar het vroegere landschap. Het coulissenlandschap rond Winterswijk vind ik het aller-mooist. De omgeving van Ootmarsum in Twente is bijna net zo mooi, maar Winterswijk heeft nét iets meer van dat ouderwetse boerenlandschap.

JOS DEKKER & JOHAN MEEUS

Trage Tocht Arnhem
Meinerswijk (minus
Stadsblokken). De route-
beschrijving vindt u op www.wandelzoekpagina.nl/trage-tochten.
Directe link: bit.ly/tragetoicht-meinerswijk

Meinerswijk: uiterwaardenpark in ontwikkeling

Voor Meinerswijk zijn in het verleden vele plannen ontwikkeld voor landbouw, recreatie, natuur, woningbouw, et cetera. Versnipperd eigendom stond ontwikkeling in de weg. In 2015 is voor het grootste deel van het gebied een gebiedsvisie opgesteld, waarbij het overgrote deel de bestemming natuur kreeg. In de eerste fase van de uitvoering kwam er een recreatief fietspadnetten en werd het Romeinse castellum zichtbaar gemaakt. In 2015 werden ook twee geulen aangelegd in het kader van Ruimte voor de rivier.

De verdere ontwikkeling werd in eerste instantie overgelaten aan particulier initiatief. Kondor Wessels Projecten (KWP), dat een groot deel van de grond in handen had, wilde woningen bouwen op het terrein van de steenfabriek. Er kwam verzet tegen de plannen en een referendum, een meerderheid stemde echter voor woningbouw. Eind 2017 presenteerde KWP het plan 'Eilanden 3.0', met ruimte voor huizen, horeca, recreatie en natuur. Dit plan is op 1 februari 2019 in de vorm van een ontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd.

KWP heeft 70 hectare natuur overgedragen aan de gemeente Arnhem. De bouw van woningen zal op zijn vroegst in 2021 beginnen.

Bron: wikipedia.org/wiki/Stadsblokken-Meinerswijk